Zeitschrift: Beiträge zur nordischen Philologie

Herausgeber: Schweizerische Gesellschaft für Skandinavische Studien

Band: 19 (1991)

Artikel: Finnes det en stjerne bak skyene? : Om Jónas Hallgrímssons romantiske forfatterskap

Autor: Kristjánsdóttir, Dagný

DOI: https://doi.org/10.5169/seals-858344

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Mehr erfahren

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. En savoir plus

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. Find out more

Download PDF: 17.01.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, https://www.e-periodica.ch

blev enden på hans liv at han faldt ned ad en trappe i Skt. Pedersstræde i København, fik knust sit ben og døde af blodforgiftning nogle dage senere, kun 37 år gammel. Hans samlede digte udgør kun en lille bog, men hans indflydelse på islandsk digtning blev enorm og han er den mest elskede digter Island nogensinde har haft. Med ham begynder nutiden i islandsk digtning, og endnu den dag i dag lærer islandske børn hans digte udenad med større glæde end nogen anden digters.

I Island skulle romantikken leve til landet blev selvstændigt i 1918 og delvis helt til republikkens oprettelse i 1944. Og denne gamle nationale romantik smelter sammen med nyere følelsesbetonede bevægelser i vort århundrede. Den mest populære digter i århundredets første del, Davíð Stefánsson (1895–1964) var en sentimental romantiker (og derfor måske ikke så højt vurderet af de yngre generationer). Man kan derfor sige at den islandske digtning var en uafbrudt romantisk strøm i hundrede år, fra Bjarni Thorarensen og Jónas Hallgrímsson i første del af det 19. århundrede indtil de første modernister begyndte at dukke op i det 20. århundredes mellemkrigstid.

DAGNÝ KRISTJÁNSDÓTTIR, OSLO

Finnes det en stjerne bak skyene? Om Jónas Hallgrímssons romantiske forfatterskap

Jónas Hallgrímsson (1807–1845) er Islands nasjonaldikter fremfor noen, og på Island er det blitt forsket en del i hans forfatterskap. Felles for de fleste fortolkningene av hans dikt er en tendens til å harmonisere det motsigelsesfylte forfatterskapet.

I hele Jónas Hallgrímssons lyriske produksjon finner man imidlertid to bevegelser side om side; den ene konstruerer, den andre dekonstruerer; den ene idealiserer, den andre parodierer og profanerer. I Jónas' største dikt er disse bevegelsene begge til stede, men behersket i og av språket. Mot slutten av forfatterskapet dominerer dikterens desillusjon tekstene mer og mer, og språket truer med å rase sammen. På den måten dikter Jónas Hallgrímsson seg fra sine første dikts klassisisme, tvers igjennom romantikken til en slags foregripelse av modernismen, kanskje postmodernismen.

I det følgende kan jeg bare vise glimt fra dette komplekse forfatterskapet – jeg vil snakke om Jónas' estetiske manifest i *Fjölnir* 1837, hans ambivalens overfor nasjonalismen i diktet «Gunnarshólmi», overfor kjærligheten i «Ferðalok», overfor gud i «Ljós er alls upphaf».

Jónas Hallgrímsson ankom til København den 4. september 1832. Møtet med København var en sjokkartet opplevelse for de islandske studentene; byen var overveldende, språket problematisk og deres posisjon i det danske studentmiljøet var vanskelig.

Koloniboerens problematiske tilværelse i attenhundretallets København bidro sikkert til å stimulere det kulturpolitiske engasjement som blomstret opp i tretti- og førtiårene. Appellene fra studentene var preget av utålmodighet, det hastet, det måtte moderniseres, Islands og deres status måtte høynes – straks.

Det forklarer dels den arrogansen som preger Jónas Hallgrímssons anmeldelse av Sigurður Breiðfjörðs rímur i tidsskriftet *Fjölnir*, 1837. Jónas var en av fire redaktører til *Fjölnir*, som var et nytt kulturpolitisk tidsskrift, utgitt for første gang i 1835. I *Fjölnirs* tredje årgang skrev Jónas Hallgrímsson en anmeldelse av en nyutkommet ríma av dikteren Sigurður Breiðfjörð.

Rímur er en særegen islandsk genre. De er lange epos, diktet over islendingesagaene eller riddersagaene. Man forventet at en dikter innenfor denne genren fulgte sagaens handling nøyaktig, den eneste originaliteten som var tillatt, var en viss frihet innenfor den utrolig kompliserte metrikken til rímurnes enkelte deler.

Rímur var imidlertid ikke bare en folkekjær og tradisjonsrik genre på Island, Sigurður Breiðfjörð var genrens mest populære dikter – og kanskje også den beste av dem. Jónas' anmeldelse er derfor utrolig utaktisk og arrogant, ikke minst i lyset av *Fjölnirs* kulturpolitiske program og nasjonalistiske appell til folket i landet.

Det kan skilles ut tre hovedargumenter i Jónas lange anmeldelse eller essay:

1. Han angriper *mimesis-begrepet* som ligger til grunn for rimurnes gjengivelse av sagaens handling «slik den i virkeligheten er».
2. Han krever *originalitet* og *inspirasjon* av dikteren.
3. Han analyserer og kritiserer språket til Breiðfjörð og etterlyser *et poetisk islandsk språk.*

Det er ingenting verdt, sier Jónas, å gjengi sagaene «slik de er» – en dikter må dikte om det som er «interessant». Hvis ikke dikteren transformerer og bearbeider sitt stoff som en kunstner, blir hans verk aldri et kunstverk, men en blott og bar formalisme («. . . ella verða rímurnar tómar rímur», *Fjölnir* 1837, s. 70). Den eneste virkeligheten og sannheten Jónas godkjenner er dikterens innsikt i sine personers motsigelsesfylte psyke.

Det er interessant at Jónas ikke på noe punkt kritiserer rímur for å være metalitteratur. Hans «originalitets»-begrep gjelder *valg* av tekst, og «det originale» ligger i dikterens tolkning av den.

Den språklige kritikken er essayets krasseste del; man merker klassisismens krav om klarhet, logikk og presisjon – men ogå andre og mindre klart formulerte krav om innovasjoner og følsomhet, om et nytt poetisk språk.

Det var et fadermord Jónas Hallgrímsson begikk i denne anmeldelsen, ikke på dikteren Breiðfjörð, til tross for de svært personlige angrepene på ham, men på hele den litterære tradisjon og den estetikk Sigurður Breiðfjörð sto for. Det

var nye regler om hva som skulle gjelde som virkelighet, som ble fremsatt – og nye estetiske kategorier måtte innføres for å uttrykke den.

På Island ble Jónas' essay mottatt med forargelse, den vakte heftige reaksjoner, man var mistenksom overfor *Fjölnir* fra før, nå ble den enda mere upopulær og Jónas direkte forhatt av store folkegrupper.

Genren «rímur» ble fremført muntlig for publikum – mens Jónas' kritikk forutsetter reflektert lesning. Debatten markerte slik en overgang på Island fra muntlig og sosialt forbruk af litteratur til individualisert forbruk og stillelesning.

Jónas Hallgrímsson sluttet seg til den unge islandske selvstendighetskampen som ble ledet fra studentermiljøet i København. Diktet «Gunnarshólmi» i 1837–1838 var ett av hans kunstneriske innlegg til det kulturpolitiske, nasjonalistiske program *Fjölnir* sto for, og er gjerne blitt lest som et programdikt. Men det er også et dypt personlig poem som signaliserer at Jónas var villig til å foreta de indre reisene han etterlyste hos Sigurður Breiðfjörð.

Under et kortere Islands-opphold i 1937 beskriver Jónas i sine dagbøker møtet med Island, hvordan Vestmannaøyene stiger opp av havet og Eyjafjallajökull kan ses i det fjerne. Han beskriver sin lengsel etter å kunne fly over landet, se landet i et fugleperspektiv.

Tersinen «Gunnarshólmi» starter i et fugleperspektiv og med storslåtte perifraseringer hvor personifikasjoner er dominerende; de gamle ærverdige fjellene i øst og vest blir beskrevet, i nord er den farlige vulkanen Hekla, i sør er havet. Avsnittet står i presens og avsluttes med at ved stranden ligger det et skip fortøyd.

I strofe 15–16 får vi en slags kortfattet fortelling eller narratio. I to strofer forklares skipets tilstedeværelse, dvs. de to brødrenes Gunnar og Kolskeggur foregående landsforvisning. *Njáls saga* forventes kjent av leserne.

Etter denne lange og storslåtte iscenesettelsen kommer vi til aksjonsdelen av diktet. Men fremdeles fastholdes diktet i presens, den lille fortellende narratiodelen var bare et intermezzo i exordium, innledningen, som ennå ikke er avsluttet. Brødrene rir mot skipet, og det er interessant at diktet zoomer på Gunnars spyd som glitrer i sola, det er hans symbol, et «pars pro toto» holder for ham mens vi får hans bror, antihelten Kolskeggur å se i helbilde («gumi fríður») og farger («dreyrrauður hestur, bláu saxi gyrður»). Her er vi kommet frem til diktets vendepunkt, Gunnars beslutning om å trosse sin landsforvisningsdom og hans utsagn fra *Njáls saga*: «Fögur er hlíðin . . .»

Diktets aller første strofe står i preteritum, men straks i neste strofe går diktet over til presens, som utvides og ekspanderes i rommet til den fyller horisonten, i kulturen gjennom henvisninger til mytologi og litteratur, i persepsjonen gjennom det visuelle og det musikalske.

Men samtidig konsentreres og tettes diktets presens mer og mer, ikke minst som en effekt av formen, fordi tersinen er i grunnen en flette som det kan flettes på i det uendelige. Øyeblikket kan imidlertid ikke utvides til det uendelige, og

den uunngåelige avslutningen blir signalisert tredobbelt i «Gunnarshólmi»; vi får et skifte fra presens til preteritum som knytter avslutningsdelen til første strofen i en sirkelbevegelse, vi får inn en ny metrikk i den tunge, reflekterende oktaven som avløser den lette, flyktige tersinen, og vi får en ny, høytidelig, refererende tone med et referat fra *Njáls saga*.

I første delen blir det fortalt om Gunnars heltedød. Men med oktavens femte linje kommer det en vending. Det skiftes over til presens igjen og det presenteres et subjekt, et «jeg» i diktet som konkluderer: – allikevel synes jeg Gunnars saga er betagende . . . («Hugljúfa samt ég sögu Gunnars tel . . .»).

Allikevel? Det er et merkelig adverb på dette sted. Hva er det som står i veien for at Gunnars saga er betagende, siden den er det «allikevel»? Henvises det til Gunnars heltemodige beslutning om ikke å forlate Island? Eller til hans heltedød, referert i de foregående linjene? Det er i hvert fall kommet en tvetydighet i spillet, en ironi, som minner om Heinrich Heine, Jónas yndlingsdikter. Men det ironiske smilet blir borte i resten av oktaven: dikteren synes allikevel at Gunnars saga er betagende, der hvor (han står og ser på) Gunnarshólmi, grønn og frodig og seirende i kampen mot sand og hav.

Det er altså naturens krefter som forundrer og fascinerer det diktsubjektet som her står frem. Men hva slags subjekt er det, hvem er «jeg-et» i «Gunnarshólmi»? Det er et seende subjekt, et subjekt som er i stand til å heve seg over det substansielle og beskrive naturen fra et fugleperspektiv, trenge inn i dens indre, symbolisere dens farlige så vel som dens harmoniske sider. Han kan ironisere over naturen, ødelegge den, mestre den. Alt dette står i dikterens makt ifølge Jónas Hallgrímssons estetiske program med de eneste begrensningene at resultatet blir «interessant». Og det blir det i den siste oktaven, diktets avslutningsstrofe.

Tradisjonelt er strofen blitt lest som allegori om nasjonalismens (Gunnars valg) seier over kolonialismens destruksjon. Men det er ingen fanfare i den siste oktaven, den senker stemmen, det spilles på mørke vokaler og konsonant plus mørk vokal. Det diktes om havets, Ráns, ødeleggelse av et før fruktbart land foran fjellenes strenge, faderlige blikk. Ingenting står igjen uten Gunnarshólmi, som er beskyttet av den magiske naturen. Men den beskyttelsen gjelder helten Gunnar, ikke Kolskeggur, diktets identifikasjonsobjekt, den som valgte landsforvisning fremfor døden.

Diktets disposisjon bryter med alle klassiske normer; hele tersinadelen kan ses på som et exordium, en forvokst innledning til avslutningen, midten er blitt borte. Hele diktet igjennom flyttes perspektivet, diktet åpnes grandiost i et fugleperspektiv, i makrokosmos – og *Njáls saga*-delen ender i mikrokosmos, en person, et utsagn. I seneste delen begynner de stadig vekslende posisjonene å ta form av en vegring eller motvilje overfor den fastsatte synsvinkelen stoffets nasjonalistiske karakter krever.

Innledningen beskriver en personifisert natur, besjelet natur, den er dikterens skaperverk – men den unndrar seg hans kontroll i diktets siste del. I «Gunnarshólmi» kan man skille ut to akser hvor den ene går øst-vest, den andre går nord-

sør. Øst-vest aksen går mellom de sterkt idealiserte maskuline Eyjafjallatindur og Tindafjöll; nord-sør aksen går mellom vulkanen Hekla og havet, Rán, – begge de farlige, aggressive, kvinnelige elementene i diktet. I krysspunktet står diktsubjektet i den siste strofen. De destruktive kvinnelige elementene søker frem, den magiske beskyttelsen er for de andre. Finnes det nasjonalisme i «Gunnarshólmis» siste del, er det nasjonalisme for de andre. Den grandiose opptakten forutsier og er uløselig knyttet til den totale ensomheten jeg leser ut av «Gunnarshólmis» siste strofe.

«Ferðalok» (Ved reisens ende) er skrevet mot slutten av året 1844, noen måneder før Jónas' død. Det er blitt skrevet mye om dette kjærlighetsdiktet på Island, og det er en lang tradisjon for å lese det biografisk. Man er imidlertid ikke blitt enig om hvem som er den elskede jenten i diktet, hvem som var Jónas' kjærlighet, dikterens muse. Det er blitt pekt ut to kandidater til den rollen, men jeg har overhodet ikke lyst til å velge den ene fremfor den andre. Jeg har derimot lyst til å se litt nærmere på rollene i diktet.

«Ferðalok» er skrevet i ljóðaháttur, et eddametrum Jónas brukte en del i sine eldste dikt. Det bygger på bokstavrim, allitterasjon, som Jónas bruker med stor musikalitet og følsomhet. De ytterst få perifrasene i diktet er sofistikerte, men enkle metonymer – diktet virker meget enkelt, på grensen av det barnslige.

I diktets første strofe settes diktet i scene; kjærlighetsstjernen er skjult av en nattsky, før lo den på himmelen, i en dyp dal sørger en ung mann. Det er en stilisert, symbolsk natur som blir beskrevet; det er lengselen, den tapte kjærligheten, begjæret, det skal handle om.

I strofe 2 og 3 snakker den unge mannen i første person og blir et iscenesatt diktsubjekt. Uttrykket «hlekki brýt ég hugar og heilum mér fleygi faðm þinn í» er tvetydig – det kan leses slik at jeg bryter meg ut av bevisstheten, moralens, lenker (om kroppen) og kaster meg i din favn – eller – jeg bryter meg ut av bevisstheten, realitetens, lenker og gir meg det ikke-reelle, fantasien i vold, slik kan jeg kaste meg i din favn. Jeg velger den siste lesning, som fører til den metafysiske forening beskrevet i tredje strofe, hvor subjektet kan trenge inn i jenta, se hennes sjel, leve hennes liv – hvor selvets og kroppens grenser oppheves.

Subjektet er ånd og objektet er materie («faðmur þinn») i utgangspunktet, men subjektet overtar denne kroppen, inntar plassen hvor hennes sjel var og objektet blir redusert til en slags transparent kropp mellom gud og jeg-et. Guds kjærlighet til du-et blir mottatt av jeg-et («andartak sérhvert sem ann þér guð finn ég í heitu hjarta»). Det intense ønsket om at det finnes et «du», om en kjærlighet uten grenser fører ikke til den etterlengtede foreningen med du-et, men til subjektets overtakelse av objektet og destruksjon av det.

Det kommer et tidsskifte i diktet og en stilisert reise med den elskede jenta gjenerindres. Reisen foregår i et symbolsk landskap, høyt oppe i fjellene, oppe på heien, de elskende rir over en strømtung elv og sitter på elvebredden. Det er en stigning i forholdet mellom de to, fra en barnslig lek med blomsterkranser og utveksling av gaver, til berøring og generte, varsomme kjærtegn. Naturen gjen-

speiler denne unge forelskelsen, himmelen lysner mens de små blomsteralvene gråter fordi de vet at de elskende må skilles ad.

Det er en idyll som beskrives, en idyll med uskyld, renhet og ynde. Den unge mannen, subjektet, beskriver sine følelser i en utvikling fra beundring til en visshet om at ingenting spiller noen rolle uten det å elske og beskytte jenta.

Men «du-et» i reisen blir hele tiden sett i relasjon til subjektet; hun kroner ham med blomsterringene han har laget, hun blir elsket og beskyttet og kjærtegnet av ham. I sitt siste smil til ham blir hun forvandlet i en vakker metaforikk til et stykke natur: «blomsterlæberne smiler», «øyenstjernerne funkler». «Du-et» blir slik mer og mer til en projeksjon av subjektets følelser, som projiseres videre til naturen.

Reisen avsluttes, vi er tilbake i nåtid, og samtidig får vi interessante koplinger; den unge mannens «jeg» blir borte, han blir omtalt i 3. person, mens «du-et» jenten fastholdes litt lenger («Fjær er nú fagurri fylgd þinni, sveinn i djúpum dali»). Den som adresserer «du-et» her, er diktsubjektet, den som iscenesatte den unge mannens kjærlighetshistorie og fortalte om hans sorg. Diktsubjektet bryter inn i sin egen illusjon, feier elskeren til side, uten å ta hans plass. Dette er diktets tredje forsøk på å fastholde objektet, annen personen. Men «du-et» er et objekt for den unge mannen og blir borte med ham.

Tilbake står det overordnede subjektet, alene, og avslutter diktet med en autoritær og verdig erklæring; i verdensrommet holdes planetene fra hverandre med kosmiske avstander, i hverdagslivet kan der være kort mellom motsetningene – men de elskendes ånder kan ikke engang evigheten skille ad.

Hva betyr så dette? Skal dette forstås som diktets konklusjon?

I manuskriptet er det oppført tre titler til diktet. Den første er personlig, sentimental: «Min kjærlighet». Men den ble forkastet og strøket. Diktets siste strofe erklærer høytidelig at den totale sammensmeltningen av et subjekt og et objekt, narsissismens eldste forestilling, ikke bare er fullt ut realiserbar, men kan vare. Skulle det stå som diktets konklusjon, kunne den neste tittel: «En gammel historie» ha vært passende. Men den ble også forkastet.

På overflaten avsluttes diktet med en illusjon, men vi har sett at diktsubjektet trygt kan konstatere både at «han/jeg har deg for alltid» og «han/jeg har mistet deg for evig» – fordi det lykkes ikke å konstituere et «du» i teksten. «Jeg-ets» desperate søken etter en avgrensning av seg selv gjennom et objekt stanser ikke ved naturen denne gangen som i «Gunnarshólmi», men først ved en gud, ved det absolutte – som kan gi mening til alt det andre. Derfor blir den tredje tittelen i manuskriptet, den Jónas valgte, til en eksistensiell erklæring: «Ferðalok» – Ved reisens ende.

Kjærlighetens stjerne, Gud, er skjult bak nattskyene, den kan ikke ses – men den må finnes. Gud er en uproblematisk størrelse i Jónas Hallgrímssons korte forfatterskap, en farsskikkelse som han adresserer så tillitsfullt i «Hulduljóð»: Fader og venn til alt som finnes . . . .

Symbolkjeden Gud – faren – lyset, som kan være sol eller stjerne, får sin hyl-

lest i det kompliserte diktet «Hulda», avsluttet i 1844. Der kan man allikevel se en ny ambivalens, glidninger, den samme vegringen og de skiftende posisjonene som vi så i «Gunnarshólmi». Denne gangen gjelder det ikke «faderlandet» – men selve faderen. Tvilen bryter ut i et dikt uten navn, datert til forfatterskapets aller siste fase.

Manuskriptet er skrevet med blyant, og på margen står «Fragment etter Feuerbach, Gedanken über Tod und Unsterblichkeit, aus den Papieren eines Denkers». Denne marginalbemerkning er blitt til at man har sett på diktet som en Feuerbachoversettelse og vist det liten oppmerksomhet. Diktet er også meget vanskelig og meget interessant.

Første strofen består av ytterst kortfattede konstateringer som knyttes sammen som om de sto i en logiserende sekvens; lyset er opphavet til alt, ingenting er lys, opphavet er ingenting, ingenting er mørkt. Motsigelsesforholdene mellom lys og mørke eksisterer ikke, og derfor «brenner natten i en lys lue». Etter denne kolossale dekonstrueringen følger en desperat påkallelse til en gud, en fryktelig gud. Tiltalen blir ikke fulgt opp, men trekkes tilbake til subjektet, som dernest tiltaler seg selv.

Siste strofens første del er skrevet klart og tydelig, noe som ikke er alminnelig i Jónas' ofte vanskelige manus. Siste delen av strofen kan leses – men den er uforståelig i sin helhet.

Eilífð á undan	það getur þér augu
og eftir söm	þvegið hrein
orðin að engu	ljós veitt og láð
og ósjölftur	og litu góða.

De første tre linjene gjentar enda en gang, som i ørska: det finnes ikke liv etter døden – som betyr at det finnes ingen mening med livet, det finnes ingen gud. Og så kommer ordet «ósjölftur», et ord som ikke finnes i det islandske språket.

Hva betyr det? Kannskje «ikke – selv» (ó-sjölf-tur) dvs. «den som ikke eksisterer»? Da kunne strofen rekonstrueres slik: hvis gud ikke eksisterer, er fortutsetningene for min eksistens borte, og erkjennelsen av det betyr at alt må begynne fra starten (jfr. allusjonen til *Vøluspås* genesis i sluttlinjene).

Denne lesningen er imidlertid et pliktmessig forsøk på å lese mening ut av et dikt som er uforståelig. Det er et umulig forsøk på å skape helhet av fragmenter, insistere på kommunikasjon og dialog med en tekst som skriver seg inn i seg selv.

Dekonstruksjonen av Gud betyr et sluttpunkt for Jónas Hallgrímsson, alle ord mister sin betydning og språkkonstruksjonen raser sammen. Den som taler i diktet er blitt et «ikke-subjekt» – «ósjölftur».

FERÐALOK.

Ástarstjörnu
yfir Hraundranga
skýla nætur-ský;

hló hún á himni,
hryggur þráir
sveinn í djúpum dali.

Veit ég, hvar von öll
og veröld mín
glædd er guðs loga.
Hlekki brýt ég hugar
og heilum mér
fleygi faðm þinn í.

Sökkvi' ég mér og sé ég
í sálu þér
og lífi þínu lifi;
andartak sérhvert,
sem ann þér guð,
finn ég í heitu hjarta.

Tíndum við á fjalli,
tvö vorum saman,
blóm í hárri hlíð;
knýtti ég kerfi
og í kjöltu þér
lagði ljúfar gjafir.

Hlóðstu mér að höfði
hringum ilmandi
bjartra blágrasa
einn af öðrum
og að öllu dáðist
og greipst þá aftur af.

Hlógum við á heiði,
himinn glaðnaði
fagur á fjallabrún;
alls yndi
þótti mér ekki vera
utan voru lífi lifa.

Grétu þá í lautu
góðir blómálfar,
skilnað okkarn skildu;
dögg það við hugðum,
og dropa kalda
kystum úr krossgrasi.

Hélt ég þér á hesti
í hörðum straumi,
og fann til fullnustu,
blómknapp þann gæti' eg
borið og varið
öll yfir æviskeið.

Greiddi ég þér lokka
við Galtará
vel og vandlega;
brosa blómvarir,
blika sjónstjörnur,
roðnar heitur hlýr.

Fjær er nú fagri
fylgd þinni
sveinn í djúpum dali;
ástarstjarna
yfir Hraundranga
skín á bak við ský.

Háa skilur hnetti
himingeimur,
blað skilur bakka og egg;
en anda, sem unnast,
fær aldregi
eilífð að skilið.

GUNNARS-HÓLMI.

«Sunnan á Íslandi, í héraði því sem gengur upp af Landeyjum, milli Eyjafjalla og Fljótshlíðar, er allmikið sléttlendi, og hefir fyrrum verið grasi gróið, en er nú nálega alt komið undir eyrar og sanda af vatnagangi. Á einum stað þar á söndunum, fyrir austan Þverá, stendur eftir grænn reitur óbrotinn, og kallaður Gunnarshólmi, því það er enn sögn manna, að þar hafi Gunnar frá Hlíðarenda snúið aftur, þegar þeir bræður riðu til skips, eins og alkunnugt er af Njálu. Þetta er tilefnið til smákvæðis, þess er hér er prentað. J. H.»

[*Fjölnir* 1838, bls. 31–32].

Skein yfir landi sól á sumarvegi
og silfurbláan Eyjafjallatind
gullrauðum loga glæsti seint á degi.
Við austur gnæfir sú in mikla mynd
hátt yfir sveit, og höfði björtu svalar
í himinblámans fagurtærri lind.
Beljandi foss við hamrabúann hjalar
á hengiflugi undir jökulrótum,
þar sem að gullið geyma Frosti' og Fjalar.
En hinum megin föstum standa fótum
blásvörtum feldi búin Tindafjöll
og grænu belti gyrð á dala-mótum.
Með hjálminn skygnda, hvítri líkan mjöll,
horfa þau yfir heiðarvötnin bláu,
sem falla niður fagran Rangárvöll,
þar sem að una bygðar býlin smáu,
dreifð yfir blómguð tún og grænar grundir.
Við norður rísa Heklu tindar háu.

Svell er á gnípu, eldur geisar undir;
  í ógna djúpi, hörðum vafin dróma,
  skelfing og dauði dvelja langar stundir.
En spegilskygnd í háu lofti ljóma
  hrafntinnu-þökin yfir svörtum sal.
  Þaðan má líta sælan sveitarblóma;
því Markarfljót í fögrum skógardal
  dunar á eyrum; breiða þekur bakka
  fullgróinn akur, fegurst engja-val
þaðan af breiðir hátt í hlíðar-slakka
  glitaða blæju, gróna blómum smám.
  Klógulir ernir yfir veiði hlakka;
því fiskar vaka þar í öllum ám.
  Blikar í lofti birkiþrasta sveimur,
  og skógar glymja, skreyttir reynitrjám.
Þá er til ferðar fákum snúið tveimur,
  úr rausnargarði háum undir Hlíð,
  þangað sem heyrist öldu-falla eimur;
því hafgang þann ei hefta veður blíð,
  sem voldug reisir Rán á Eyjasandi,
  þar sem hún heyir heimsins langa strið.
Um trausta strengi liggur fyrir landi
  borðfögur skeið með bundin segl við rá;
  skínandi trjóna gín mót sjávar grandi.
Þar eiga tignir tveir að flytjast á
  bræður af fögrum fósturjarðar ströndum
  og langa stund ei litið aftur fá,
fjarlægum ala aldur sinn í löndum,
  útlagar verða, vinar augum fjær;
  svo hafa forlög fært þeim dóm að höndum.
Nú er á brautu borin vigur skær
  frá Hlíðarenda hám, því Gunnar ríður
  atgeirnum beitta búinn. Honum nær
dreyrrauðum hesti hleypir gumi fríður
  og bláu saxi gyrður yfir grund –
  þar mátti kenna Kolskegg allur lýður.
Svo fara báðir bræður enn um stund;
  skeiðfráir jóar hverfa fram að fljóti;
  Kolskeggur starir út á Eyjasund,
en Gunnar horfir hlíðar-brekku móti;
  hræðist þá ekki frægðarhetjan góða
  óvina fjöld, þó hörðum dauða hóti.
«Sá ég fyr svo fagran jarðar gróða,
  fénaður dreifir sér um græna haga,
  við bleikan akur rósin blikar rjóða.
Hér vil ég una æfi minnar daga
  alla, sem guð mér sendir. Farðu vel,
  bróðir og vinur!» – Svo er Gunnars saga.

Því Gunnar vildi heldur bíða hel,
en horfinn vera fósturjarðar ströndum.
Grimmlegir fjendur, flárri studdir vél,
fjötruðu góðan dreng i heljar böndum.
Hugljúfa samt ég sögu Gunnars tel,
þar sem ég undrast enn á köldum söndum
lágan að sigra ógna-bylgju ólma
algrænu skrauti prýddan Gunnarshólma.
Þar sem að áður akrar huldu völl,
ólgandi Þverá veltur yfir sanda;
sólroðin líta enn in öldnu fjöll
árstrauminn harða fögrum dali granda;
flúinn er dvergur, dáin hamra-tröll,
dauft er í sveitum, hnipin þjóð í vanda;
en lágum hlífir hulinn verndar-kraftur
hólmanum, þar sem Gunnar snéri aftur.

BROT. VII.

Ljós er alls upphaf,
ekkert er bjart,
ljóstær er þeirra
lífs uppspretta;
upphaf er ekkert,
ekkert er nótt,
því brennur nótt
í björtum ljóma.

Ó mikli guð!
ó megn hörmunga!
ekkert að ending –
eilífur dauði . . . .
sálin mín blíða!
berðu hraustlega,
sárt þótt sýnist,
sanninda ok.

Eilífð á undan
og eftir söm
orðin að engu
og ósjölftur
það getur þér augu
þvegið hrein,
ljós veitt og láð
og litu góða.